

ADATTÁR.

A PIARISTÁK SZEGEDI SZÍNJÁTÉKAI.

(Második, bef. közlemény.)

1752. C. J. I.

Hos omnes docuit Basilius M. DEI cum quibus ob defectum Theatri produxit nihil.

(Szepesi Vazul feljegyzése.)

1755. SzI.

Francisco Rendl pictori theatrum in gymnasio Szegediensis pingenti Fl28. (Számvevősegi irattár. 1755/56. Zársz. I. k. 18. kiadási tétel. Október havi kiadások között.)

Kameras uram fizessen kegyld az Németh Pictornak azon Munkáért, mellyet az ujonnannd épitet Theátrumnál, vagyis Comédia háznál tett maga mestersége szerént, huszonnyolcz Rh. Frt. Szegedini die 24^a 8^{br} 1755. Idest Rhfrt 28.

Per Magistratum Ibidem.

In bey seyn meiner Richtig Bezahlt word Rendl.

(Számvevősegi irattár 1755/56 Számad. napló 18. kiadási tétel.)

1755. C. J. I.

A. Horum professor erat Simon Tarnóczy a S. Aloysio (Tarnóczy Simon 1720—1784. t. 1751—52. 1754—56.) cum quibus produxit in Bacchi feriis in refectorio actiones duas, alteram *suam*, alteram Plautinam *Menaechmii*; itemque in fine scholarum rursus duas, alteram *suam*, alteram Plautinam *Aululariam*, quae in novo theatro productae sunt, peroratae sunt praeterea bono Nro aliae exercitationes.

B. Quorum omnium magister fuit Fabianus Pataki (1723—1771. t. 1754—55.) cum quibus ob defectum theatri produxit *declamationem Bacchicam* in scholis et tres dissertationes scholasticas. (T. i. a színház még farsangra sem készült el és így az új színházban egyelőre csak a két felső osztály játszhatott.)

C. Joannes Erdődi decanus declinistarum: nam quinque annos inter hos familiam ducit, alias erdelyi. Hos docuit Benedictus Dániel a SSS. Trinitate (1734—1812. t. 1754—55. 1764—65.) cum quibus *produxit* in scholis infinitas cum curis miserias. Quos Deus servet ad incrementum S. R. Ecclesiae et ejus sempiternam gloriam.

(A jól olvasható, de hiányos feljegyzés talán egy dráma előadását említi? E feljegyzés 1755—56-ra vonatkozik, de mivel az atyák november elején új rendi székhelyükre távoztak, ezt az előadást 1755 novemberre tehetjük.)

1756. C. J. I.

A. Horum professor erat Simon Tarnóczy a S. Aloysio cum quibus pduxit praeter debitas orationes in festo S. Catharinae in electione officialium et promotione tyrorum praeter ecclagam in festo P. Superioris, bene numerosas exercitationes scholasticas, proprii laboris discipulorum, quodcum ad eloquentiam attinet, 8 nimirum orationes totidemque elegias. Item *Pseudolum* Plauti.

B. Hos docuit P. Emanuel Perez (1720—1794. t. 1755—58.) a Despon. B. V. cum quibus produxit *actionem* item 3 academias historico geographicas quibus addidit totidem Dialogos.

C. Horum moderator fuit Benedictus Dániel a SSS. Trinitate cum quibus produxit duas academiolas, *Qui vivant ad majorem religionis gloriam et Incrementum S. Matris Ecclesiae.*

1757. C. J. I.

A. Horum magister erat P. Emanuel Perez a Desponsatione B. V. cum quibus produxit praeter literalem exercitationem, cui addidit dialogum *De tribus Sanctis regibus*, ecclagam unam, item *comicam actionem.*

B. Horum omnium institutor erat P. Cajetanus Tuschlaitner a S. Thoma Apostolo (1729—1781. t. 1750—51. 1756—57.) cum quibus produxit literalem dissertationem item *drama* unum.

C. Horum magister fuit Emericus l'erczell a Jesu Maria (1733—1795. t. 1756—58.) cum quibus produxit *actionem comicam item litterarium exercitium.*

1758. L.

5^a January 1758 N° 8.

Specificatioja.

Azon fánaknak, a mellyet az ide való Comedia házhoz Nemes Város el hordattott ugy mint

1mo N° 32 darab tölgy fát vitettek el Singl. á. d. 33 $\frac{1}{2}$ ki huzatásával edgyütt 10 Fl 66 $\frac{1}{2}$ d

2do Item magunk számára hozattunk N° 82 darabot á. d. 28 $\frac{1}{2}$ mellyet a Nemes Város eltartoztatott 23 « 87 «

Sa 34 Fl 3 $\frac{1}{2}$ d

Dugonity András és Szilber János.

Kamerás ur fizessen kegyelmed Dugonity András és Szilber János Uramikének Harmincznég Rh Forintokat Három és fél pénzeket azon fákért, mellyeket föllül specificalt mód szerént Nemes Város számára ki szolgáltattak. Sig. Szegedini die 5ta January 1757.

Id est F Rh 34 d 3 $\frac{1}{2}$

Per Magistratum ibidem.

Dass ums obige Assignirt 34 F 3 $\frac{1}{2}$ d von Herr Statt Camer Johann Reysinger Richtig bezahlt seyed, werden Bescheinen hir mit. Szegedin den 5ten January 1757.

Johannes Silberbauer mpia.

(A specifikáció egyik aláírója Dugonics András hasonnevű édesapja.)

1758. C. J. I.

A. Horum institutor fuit P. Emanuel Perez a Desponsatione B. V. cum quibus praeter tentamina insignem *De Bartulpho et Ausherta* actionem Theatralem produxit.

C. Horum institutor fuit Emericus Perczell a Jesu Maria cum quibus praeter dialogos duos primum quidem de vera *Ex mente Recentiorum scribendi ratione* alterum vero Idiotismis tam vernaculae, quam *latinae linguae*, actionem produxit Hungaricam cui titulus *Adakozó öregről és fős-vény ifjáról* vigJáték.

(Az előadás valószínű napja 1758. V. 17., amikor Cörver János báró rendfőnök, aki 1757-ben a magyar nyelv tanítását a piarista iskolákban kötelezővé tette, a szegedi rendház vendége volt.)

C. Hos instituit Franciscus de Paula Jeger a S. Carolo Baromeo (1735—1799. t. 1757—58.) cum quibus praeter tentamina *actionem* produxit.

1762. D.

C. Pro anno demum 1762. mansi Szegedini in mea patria et docui maiorem parvam cum principiis. *Comediam* eo anno *hungarice* produxi, quae res, quoniam non adhuc usurpata Szegedini et circum vicinia, copiosissimos auditores excivit, parentibus incredibile solatium attulit.

(Dugonics azért nem tudott Perczel magyar előadásáról, mert 1762-ben már a *C. J.* második kötetét vezették, az arra vonatkozó feljegyzés pedig az első kötetben található.)

1768. C. J. II.

A. Quorum omnium magister fuit Pater Augustinus Karaba a S. Josepho Calasancio (1731—1802. t. 1767—68.) qui gravi morbo impeditus in Bacchanalibus nihil, circum pascha academiam solitam cum declamatione duarum chriarum, unius elegiae et odes produxit: Mense julio duas orationes a rhetoribus et elegiam a poetis declamari curavit: quarta septembris drama exhibuit, cujus argumentum fuit *Tumultus Barcinonensis, a Sancto patre nostro Josepho Calasancio sopitus.*

B. Hos omnes docuit Cajetanus Poor a S. Leopolde (1744—1813. t. 1767—68.) qui praeter tria consveta tentamina (quibus praemisit succinta totidem colloquia, quae adolescentes prius alternis diebus juxta regulas jam syntaxeos jam grammatices deduxerunt primum erat *De adventu Hunnorum in Hungariam*, alterum *Res gestas Ludovici II.* — *M. Theresiae facta* quaedam tertium continebat) *Liberam vitam Themistoclis in tenera aetate Bacchanalium tempore* stylo Plautino et Terentiano in scenam dedit: adventualibus vero feriis autumnalibus *Quinctilium Varum cum tribus legionibus per Arminium peremptum* ornatissimae auditorum frequentiae

exhibuit: ad hoc nonnulla Epistolarum genera latino, hungarico et germanico idiomate recitari curavit.

C. Horum omnium magister fuit Fr. Dominicus Lengyel a Matre DEI (1748—1822. t. 1767—68.) cum quibus solitum tentamen produxit praemissa colloquia de recta ratione discendi et proficiendi. Postea die 3-io solemnitatis Canonisationis S. Patris nostri cum suis et aliis ex alterioribus classibus statura pusillis produxit eundem S. Patrem adhuc puerum, cum daemone certantem cum inscriptione: *Josephus Calasanctius* acta Szegedini apud scholas pias mense augusto anno.

qVo eIVsDeM CanonIzatIo CeLebratVr.

(Az előadások valószínű rendje: 1. *De adventu*, 2. *Res gestae*, 3. *M. Theresia*, 4. *Libera vita*, 5. *Quinctilius Varus*, 6. *Josephus*, 7. *Tumultus*. Szegeden a Kal. Szent József szentté avatásának ünnepeit 1768. VIII. végén tartották. P. a *Historia Domus* elveszett kötete nyomán értesít, hogy Karaba Agoston darabját közkívánatra háromszor kellett előadni.)

1769. C. J. II.

Quos omnes instituit P. Casparus Hajos ab assumpta Virgine (Jászberény *1724. V. 1. Sz. 1785. IX. 24. t. 1758—59. 1768—69.) cum quibus produxit academias duas, declamationem unam et comedias duas Plautinas, alteram ad imitationem *Maenechmorum* latine, alteram hungarice ad imitationem *Captivorum*.

1770. T.

(Benyák sem maradt el jónevű elődeitől, s egy évi szegedi tartózkodása alatt több darabjában gyönyörködött Szeged közönsége. Ezek között van legérdekesebb színműve *Joász, Judeának királya*. [111. l.] Szegeden hozta színre Benyák Plautus *Mostellariaját* is. [113. l.] A darab kézírata Perényi József birtokában; szerinte Racine után írta.)

1775.

(1775. VIII. 24. előadták a *Matatiasnak jeles téteménye* c. magyar nyelvű drámát nagy közönség jelenlétében, Kovács János atya feljegyzése után. Szerzője Mlinkay Alajos 1741—1810. t. 1772—78.)

1777. H. G.

A. *Productio, exercitationes teatrales*. Interea in praesentia illmi domini vice colonelli comitis Antonii Sztanár, prodiverunt in theatro rhetores ac poetae cum *eccloga*, qua allegorice gratum animum erga moderatorem, onomasticum diem celebrantem, testari voluerunt.

B. Interfuit etiam actioni germanicae, quam ad imitationem Plautinam *Mostellariae*, per Ludovicum Holberg, autorem comediarum Danicarum, expressam representavit cum suis adolescentibus magister principistarum. Item actioni qua praeter professor syntaxeos exhibuit Plauti Menaechmos, exmissis, quae exmittenda erant. (Romlott szöveg.)

(Szerzője Mlinkay Alajos; az előadás napja VI. 21.)

A. Tandem sub initium augusti Pater professor rhetorices produxit laudabiter *Stiliconem*.

(Az átdolgozó Szauer Ambrus 1743—1818. t. 1776—77. 1798—99.)

1778. H. G.

A. B. C. Sub finem mensis hujus (április) et initium sequentis adolescentis nostri cum suis *academiis* egregie prodiverunt, ita quidem ut auditores vehementer probaverint cumprimis illas scientias quae in novo studiorum systemate, per sacratissimam suam majestatem sunt introductae. Secundae grammatices classis Magister suum dialogum, *de utilitate novi studiorum systematis* habuit concinnatum, sermone Hungarico. Magister autem principiorum idiomate triplici utpote Latino, Hungarico, et Germanico. Decimam tertiam maji, quae fuerat Augustae nostrae clementissimae natalis, ut tanto honorificentius celebraremus invitavit pater director primores illustrissimum comitem ab Althan commendantem profidii, cum reliquis dominis officialibus tam pro devotione nostra, quam pro *academia* syntaxistae quam studiose pro hac die reservaverat propterea, quod dialogus quem declamarunt, in se comprehenderit praecipua argumenta *in laudem et Commendationem sacratissimo suae majestatis, reginae nostrae clementissimae Mariae Theresiae*. Synopses academiarum extant in Bibliotheca Gymnasii.

(A könyvtárban azonban sem ez, sem más drámájára vonatkozó emlék nem található.)

A. B. C. *Dialogi de Europa, Hungaria, et Szegedino*. Ultima auditorum (!) hebdomade productionem academiarum ita ordinavi, ut in praesentia precipuorum ex diversis statibus auditorum, una alteram singulis diebus exciperet: Dominis auditoribus vehementer approbantibus im omni classe tam discipulorum profectum, quam docentium industriam dialogus *de Praerogativa Europa inter quatuor orbis partes*, erat concinnatus latine. Secundus *de Praerogativa Hungariae inter regiones Europae*, germanice. Tertius *de Praerogativa urbis Szegediensis inter reliquas Hungariae civitates*, hungarice.

(Az előadásokat a tanév végén, annak utolsó hetében tartották. A feljegyzésnek azt az állítását, hogy az akadémiákon minden osztály részt vett, úgy kell érteni, hogy az osztályok nem együttesen, hanem külön-külön szerepeltek.)

1779. H. G.

Sublato theatro necessarium auditorium. In libro systematico, qui de Ratione rei literariae novissime editus est, inter cetera, haec est sacratissimae suae majestatis expressa voluntas, ut quodlibet gymnasium habeat etiam auditorium, in quo publica sua tentamina, ceterasque exercitationes literarias producere possit. Jam vero, pro hujusmodi auditorio locus magis idoneus ne cogitari quidem potest, sive convenientiam gymnasii consideremus, sive boni communis rationem habeamus, quippe nunquam cum majori compendio aerarii, nunquam cum minoribus sumptibus erigetur, quemadmodum potest nunc erigi, vel potius parietibus jam erectis, in tale converti, et adornari.

(A színház elpusztult, már csak a falai álltak.)

1780. H. G.

A. Pater Ignatius Egerváry, primarius humanitatis professor, consulto fecit mentionem auditorii in gratiarum *actione*, ejusque necessitatem dominis

auditoribus ita proposuit, ut propositionem hanc omnes et singuli ratam habuerint.

(Egerváry Ignác 1751—1809. t. 1777—80-ig. 1790—1802. A közlés szerint Egerváry az iskolai évadnyitó Te Deum alkalmával, vagyis november elsején beszédet mondott, melyben a nyilvános előadások, tehát a drámák szükségességéről értekezett, s azt a hallgatóság tetszéssel fogadta. A szónoklatot, az alkalmoszerűséghez híven, valószínűleg dráma előadása követte.)

1781. H. G.

B. Post pascha pater director quotidie *accedebat* scholas jam humanitatis, jam grammatices sensimque praeparabat adolescentes pro publicis *tentaminibus* quae post restaurationem amplissimi magistratus, in festo Sancti Georgii factam, illico produximus.

(Az igazgató Szluha X. Ferenc. A humanisták első tanára Utlatsay László 1747—1801. t. 1780—84. A humanisták második tanára Subány Gábor 1747—1813. t. 1781—85. E drámát is minden bizonnyal IV. 24. rendezték.)

1782. H. G.

A. *Dialogus. De sulatari et efficaci comitis Antonii Károlyi donec superioris regii scholarum directoris officum sustineret, institutione, quam subinde tertia grammatices schola, postquam nimirum resignavisset directoratum, cum debita gratiarum actione in publico tentamine celebravit.*

(A teljes szövegében ismert dialogus szerzője a humanisták tanára, Utlatsay László.)

1800. T.

(Benyák Bernát odajöveletekor, névnapja alkalmával, színi előadást rendeznek tiszteletére. A játékot Szabó Ferenc tanártársa írja [223. l.]

Közli: LUGOSI DÖME.

ADATOK TÁNCZ MENYHÉRT ÉLETÉHEZ.

Táncz Menyhért pálos írónak, a pálos iskolai drámák másolójának életéről eddig meglehetősen keveset tudott a magyar irodalomtörténet. Császár Elemér kutatásának köszönhetjük azt a néhány életrajzi adatot, amelyet a pálos-rendre vonatkozó történeti emlékek őriztek meg róla. Császár 1901-ben közölt néhány adatot Táncz életéhez, mégpedig a pálos-rend eltörlésére vonatkozó iratok alapján.¹ Majd Táncz nagynevű tanítványának, Ányos Pálnak életrajzában közölt érdekes adatokat Táncz pápai filozófiai tanárságáról s rendtartományi titkárságáról.²

A pécsi egyházmegye egyik történetírója, Brüstle József, még 1874-ben összeállította a pálos-rend ezen érdemes tagjának, Táncznak rövid életrajzát s érdekes adatokat szőtt munkájába Táncz pécsi teológiai tanárságáról.³ Brüstle műve azonban elkerülte az irodalomtörténet művelőinek figyelmét.

¹ IK. 1901: 63. l.

² Császár Elemér: *Ányos Pál*. Bpest 1912. 47—48. és 195. l.

³ Brüstle Josephus: *Recensio universi cleri dioecesis Quinque-Ecclesiensis*. Pécs 1874. I. 234. és 239. l.

Táncz önéletrajzi adatai s más források alapján több fontos adalékkal megtoldhatom töredékes életrajzát, néhány halvány vonással kiegészíthetem Táncz Menyhért arcképét.

1. A kalocsai főszékesegyházi könyvtárban van Táncznak egy vegyes kézírata. Címe: *Miscella Notabilium* per Melchiorem Tancz Ordinis Sancti Pauli I. Eremitae Sacerdotem Curiose Posteritatis Gratia Connotata. Pestini 1789. Anno. (Könyvtári jelzése: 28904/5 Misc.) Ezt a vegyes kéziratot a pálos-rend eltörlése után, 1789-ben kezdte meg Táncz s legkorábban 1790-ben fejezhette be, mert a végén még 1790. évi történeti okmányokat is lemásol benne. A kis nyolcadrét alakú, 275 számozott lapnyi kézíratos könyv java-része a szerzetes rendek eltörlésére vonatkozik. Anyagából érdekel még bennünket a magyar pálos rendtartomány 1786. évi s a nagyszombati Klarissza-apácák 1782. évi névtára. Továbbá Friz András S. J. *Zrini ad Sigetum* c. latin iskolai drámájának másolata (210—216. l.).

A kézirat címében maga Táncz mondja, hogy 1789-ben Pesten élt. Tudtuk eddig is, hogy a rend eltörlésekor, 1786-ban Pestet választotta lakóhelyéül. Most saját följegyzése erősíti meg, hogy ezt a tervét meg is valósította.

A pesti kolostorban érte a pálos-rend fölосzlatása. Nem tudott meg-válni Pest városától, hová régi kedves emlékek fűzték. Hiszen már fiatal korában is a pesti pálos-kolostor tagja volt. Bár a rend eltörlésekor ideig-lenesen fölvétette magát a pécsi egyházmegye kötelékébe, mégsem vált meg Pesttől.

Táncz egyik saját munkáját is lemásolta kézíratos könyve lapjain, azt a latin beszédet, melyet a máriavölgyi kolostorban tartományfő választásra egybegyűlt rendi káptalan előtt mondott 1773. szept. 19-én. A beszéd hosszú címe: *Oratio* a Melchiore Tancz Ordinis S. Pauli Primi Eremitae Collega Minore Patris Provincialis Anno 1773. die 19. Septembris in Conventu Mariae-Thallensi ad Capitulum super eligendo novo Priore Provinciali Hungariae habita. (*Misc.* 123—138. l.)

Ez a cím ismét életrajzi adatot rejt magában. Collega minor-nak mondja magát Táncz. Ez a tisztség a tartományfőnök másodtitkára, vagyis íródeákja (scriptor.) A pálosok régi szerzetszabályai értelmében a titkár választhatott maga mellé íródeákat. Táncz azonban hihetőleg a tartományfőnöknek, a szintén pápai származású Gindl Gáspárnak bizalmából jutott e tisztséghez. A magyar pálos rendtartomány főnöke abban az időben már Pesten székelt, s így Táncz is mint a tartományfő íródeákja 1770-től 1773-ig a pesti kolostor tagja volt.¹ Abban az időben Szentgály Ágoston volt a pesti kolostor perjele.²

Gindl Gáspár tartományfőnököt kísérte Táncz 1773-ban a rend generálisának székhelyére, a Pozsony mellett fekvő Máriavölgyre a rendi káptalanra. Gindlnek ekkor telt le hatéves tartományfőnöki tisztsége, s mivel két három-éves időszakban egymásután viselte e tisztséget, harmadszor egyfolytában már nem választhatták meg. Utódjául Antal Pál pécsi perjelt, a teológia

¹ Saly László: *Az egyetemi templom*. Bpest 1926. 37. l.

² Rupp Jakob: *Buda-Pest és környékének helyrajzi története*. Pest 1868. 253. l.

doktorát, választották meg a káptalanon.¹ Gindl pécsi perjel lett,² Táncz pedig Pápára került a rendi növendékek filozófiai tanárának, abba az intézetbe, ahol hittudományi tanulmányainak megkezdése előtt maga is hallgatta a filozófiát s figyelemmel kísérte a gimnáziumi színi előadásokat. Tanítványa volt ekkor Ányos Pál is.³ Antal 1773—1776-ig viselte a provinciális tiszttét,⁴ Niczky Pál, előzőleg pécsi teológiai tanár, volt a titkára. Antal után ismét Gindl (1776—1786) lett a tartományfő.⁵

A rendi káptalanon a szerzetnek valamelyik jeles szónoka szokta az egybegyűlt atyákat a körültekintő választásra buzdítani. Táncz maga is megemlíti beszédében, hogy ily alkalommal a multban kiváló szónokok nagy ékesszólással beszéltek már az atyák előtt.⁶ Mindenesetre nagy megtiszteltetés volt a 30 éves Táncz Menyhértre, hogy 1773-ban ő rá esett a választás, ő tarthatta a beszédet a káptalanon. Jele annak, hogy előjáróinak nemcsak bizalmát bírta, de szónoki képességét is nagyartartották. A klasszikus és bibliai idézetekben s vonatkozásokban bővelkedő beszéd valóban bizonyosságot tesz Táncz szónoki képességéről s a latin nyelv kitűnő bírásáról. Beszédét bevették a káptalan irományai közé, hogy megőrökötsék az utókor számára. A szokásos hitelesítéssel, a rend kormánytanácsának aláírásával is ellátta a rendi káptalan. Táncz másolatának végén szintén megvan a hitelesítés másolata.

Táncz képzett pap és tanár, olvasott ember volt. Tanulmányai végeztével a teológiai doktori fokozatot is megszerezte. Ő maga jegyezte neve mellé a rendj névtárban: SS. Theologiae Doctor. Teológiai tanulmányait Pécsen 1767-ben befejezve még tovább tanult, hogy a teológiai doktori fokozatot is megszerezhesse. A magyar pálosok jelesebb növendékei a nagyszombati egyetemen szokták a teológiai doktorátust megszerezni; de meg lehetett azt szerezni a rend kebelében is. Hogy Tánczot mikor és hol avatták doktorrá, arról nem szólnak a rendelkezésre álló források. 1773-ban s 1774-ben még nem használja a doktori címet, 1777-ben azonban már teológiai tanár Pécsen.⁷

Táncz már 1770—1773-ban is Pesten működött mint a tartományfőnök másodtitkára. Pesten volt 1786-ban, a szerzet föloszlatásakor is. Ekkor mint rendtartományi titkár működött ugyancsak Gindl Gáspár tartományfő mellett. Gindl akkor 1784 máj. 29. óta már hatodízben volt a magyarországerdélyi rendtartomány feje. Tánczot is az 1784-ik évi Családon tartott rendi káptalanon bízták újból meg a titkári tisztséggel. A rendben töltött utolsó éveiben ismét Gindl Gáspár bizalmi embere volt, s rajta szeretettel csüngött.

¹ Misc. 138. l. — Brüstle, i. m. I. 228. l.

² Rupp Jakab: *Magyarország helyrajzi története*. I. k. Pest 1870. 370. l.

³ Császár Elemér: *Ányos Pál*. Bpest 1912. 47—48. l.

⁴ Táncz följegyzése szerint 1793-ban Pápán hat meg. (Misc. 69. l.)

⁵ Császár Elemér: *Verseghy Ferenc élete és művei*. Bpest 1903. 11. l.

⁶ Táncz mondja: «Saepe iam hac in causa in hoc amplissimo Senatu sermonem ad Vos habuere oratores disertissimi, tantaque eloquentia, tam ubere per eos facundia peroratum est...» (Misc. 124. l.)

⁷ Abban a jegyzékben, amely az 1771 és 1784 között a Pázmányegyetemen a teológiai baccalaureatust és doktorátust szerettek nevét adja, Táncz neve nem fordul elő. (Merkur von Ungarn. I est 1786. 498—504. l.)

Táncz 1784—1786-ban s az előző években a rend neves tagjaival (Alexovics Vazul, későbbi egyetemi hitszónok, Verseyhy Ferenc és Verseyhy bizalmas barátja, Pap Ferenc) lakott egy földél alatt a pesti kolostorban, de végül már az angolkisasszonyok mai kolostorában (Váczy-u.), hová 1785-ben költöztek át a pálosok az egyetemi templom mellől, a mai központi pap-nevelőintézet épületéből.

Táncz még a rend feloszlata után is végzett titkári teendőket s részt vett a rend visszaállítására irányuló megbeszéléseken s mozgalmakban. A rendtartományi titkár feladata volt a személyi változások nyilvántartása. Táncz a rend feloszlata után is összeköttetésben állt a rendtagokkal s kéziratos névtárba hűségesen bejegyezte a volt pálos-szerzetesek elhalálozására vonatkozó adatokat. (*Misc.* 64—74. l.) Az 1796. évről még találunk néhány bejegyzést, jelölül annak, hogy Táncz még munkakedvében volt. Bejegyzi még az 1796. ápr. 2-án elhunyt Alexovics Vazul elhalálozását, de az év és nap elhagyásával. Azután megszűnnek az értékes bejegyzések. Úgy látszik, Táncznak egyre elhatalmasodó tudóbaja kiütötte kezéből az íróttalat.

2. Táncz több éven át tanárkodott a rendi főiskolákon. Pápán bölcséletet, Pécsen hittudományt tanított. Pápara 1773. őszén került a rendi bölcséleti főiskola tanárának. Két iskolai éven át (1773—1775) tanított filozófiát s egyúttal a pálos gimnázium tanulmányi felügyelője is volt. A gimnáziumi prefektus tisztsége egyúttal akkor a bölcséleti tanári állással.⁴ Két évre szülővárosába került vissza Táncz, ahol annak idején gimnáziumi és filozófiai tanulmányait végezte ő maga is.

1775. őszén Barabás Gellért, a pápai pálos gimnázium későbbi igazgatója, lett Táncz utóda a bölcséleti tanszéken. Hová került Táncz, azt nem tudjuk. Két év múlva, 1777. őszén Pécsre került teológiai tanárnak. Két évig működött ebben a minőségben és minden valószínűség szerint a szentírástudományt s a keleti nyelveket adta elő. Tanszékén 1779-ben már Alexovics Vazult találjuk²

Táncz tanársága idején tanult Pécsen Virág Benedek is teológiát.³

3. Táncz elhalálozásának éve eddigéig ismeretlen volt az irodalomtörténet művelői előtt. Császár Elemér, bár főnntartással, úgy vélte, hogy beteges ember létére nem sokkal élhetett túl rendjének eltörlését.⁴ Brüsszle i. műve szerint 14 évig élte túl a pálos-rend eltörlését. 1800. október 7-én halt meg Pesten, 57 éves korában.⁵

4. Mócs Szaniszló Gyula meg Bayer József még csak annyit tudtak Tánczról, hogy 1743-ban született s 1766—67-ben fejezte be teológiai tanulmányait Pécsen. «Ezen túl nyoma vész» — mondotta Bayer.⁶ Ma, 32 év

¹ Bakonyvári Ildefonz: *A pápai kath. gymnasium története a pálosok idejében*. Pápa 1896. 87. és 59. l.

² Brüsszle i. m. I. 234—240. l. és III. 232. l.

³ Hattuyff: *Költői levelezések*. 1906. 7. l. Brüsszle, i. m. I. 223. l.

⁴ IK. 1901. 64. l.

⁵ Brüsszle i. m. I. 234. Táncz halotti anyakönyvi bejegyzését kerestem a budapesti belvárosi, józsefvárosi és terézvárosi plébániahivatalban, de eredmény nélkül.

⁶ Bayer József: *Pálos iskola-drámák a XVIII. évszázából*. Bpest 1897. 9. l.

multával már csaknem teljes pontossággal összeállíthatjuk Táncz külső életrajzi adatait. Íme életének fontosabb határállomásai:

1743-ban született Pápán.

1760. nyarán a pálos szerzetbe lép.

1761. okt. 25. szerzetesi fogadalmat tesz.

1761—63. a bölselettudomány hallgatója Pápán.

1763—67. a theologia speculativa négy éves tanfolyamát végzi Sátoraljaújhelyen és Pécsen.

1765. József c. iskolai drámáját írja Sátoraljaújhelyen.

1766—67. Pécsen másolja a pálos iskolai drámák kéziratát.

1767. ápr. 18. Pécsen szerpappá szenteli Klimó György püspök.

1767. jún. 8. misépappá szentelik.¹

1767. okt. elején Sajóladra küldik ú. n. recollectióra, v. i. lelkigyakorlatok végzésére.

1770—73. a tartományfőnök másodtitkára (collega minor) Pesten.

1773. szept. 19. Máriavölgyön latin szentbeszédet mond a tartományi káptalani gyűlésen.

1773—75. Pápán filozófiai tanár s a gimnázium prefektusa.

1774. aug. Ányos Pál nyilvános bölseleti vitakozása Táncz vezetésével.

1777—79. teológiai tanár Pécsen.

1780. táján rendtartományi titkár lesz Pesten. 1781-ben már ő a titkár.

1784—86. rendtartományi titkár. Újból megválasztották 1784. máj. 29-én

Máriacsaládon.

1786. márc. 20. hivatalosan közlik vele a pálos-rend feloszlatását.

1786. aug. 20. le kell vetnie a pálosok szerzetesruháját.

1789. másolni kezdi *Miscella notabilium* c. kéziratát.

1796. után megszűnnek bejegyzései a pálosok kéziratosa névtárában.

1800. okt. 7-én meghalt Pesten.

Ebben az időrendi felsorolásban csak itt-ott mutatkozik hézag. Nem tudjuk, mi volt első beosztása sajládi remeteskedése után. Pápai és pécsi tanárkodása között mutatkozik ismét két évi hézag. Brüsszle általánosságban csak annyit mond az 1767—77 közötti évtizedről, hogy Táncz ezalatt különféle tisztségeket töltött be. Nem tudjuk pontosan, hogy mikor lett rendtartományi titkár. Annyi bizonyos, hogy 1781-ben már ő volt a titkár². Ámde nemcsak lehetséges, de valószínű is, hogy már 1779-ben megválasztották titkárnak.³

TIMÁR KÁLMÁN.

¹ Az ugyanazon évben, de mint III. éves teológusokat szentelt pálos növendékeknek (Csobánczy Lázár, Simon Máté) más sorrendet mond Brüsszle: ápr. 18. alszerpapság, jún. 8. szerpapság, jún. 13. misépapság. (J. m. I. 234—35 és III. 232.)

² Császár E. i. m. 195. l.

³ A titkárt a három évenként tartott tartományfő választó káptalani gyűlésen választották. Gindl 3 éve 1779-ben járt le. Ekkor esedékes volt a rendi káptalan. Hogy valóban megtartották, mutatja, hogy a rendházaknak szintén választás útján betöltött perjelei 1779-ben és 1782-ben változtak.